НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О. О. БОГОМОЛЬЦЯ
Навчально-науковий інститут медицини
Кафедра судової медицини та медичного права

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор закладу вищої освіти
Національного медичного університету
імені О.О. Богомольця
з науково-педагогічної та навчальної роботи,
доктор медичних наук, професор
Олег ВЛАСЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **«ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО В МЕДИЦИНІ»**

(вибіркова)

Освітній рівень:	другий (магістерський)
Галузь знань:	I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»
Спеціальність:	I2 «Медицина»
Освітня програма:	Освітньо-професійна програма «Медицина» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю I2 «Медицина»

2026 - 2027 навчальний рік

UB
НМУ імені О.О.Богомольця
№568/л-1 від 04.09.2026
Власенко О.М. (Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи) 04.09.2026 11:07

Робоча програма навчальної дисципліни «Гуманітарне право в медицині» для студентів за напрямом підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності І2 «Медицина», освітньо-професійна програма «Медицина».

Розробники програми:

Демченко І. С., доцент кафедри судової медицини та медичного права НМУ імені О. О. Богомольця, кандидат юридичних наук, доцент.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри судової медицини та медичного права

Протокол № 1 від 26 серпня 2026 року.

Робочу програму схвалено на засіданні Циклової методичної комісії з природничих дисциплін

Протокол № 1 від 26 серпня 2026 року

Виконувач обов'язків завідувача кафедри судової медицини
та медичного права, д. мед. н., професор А. М. Біляков

Голова Циклової методичної комісії
з природничих дисциплін, к. біол. н., доцент Л. В. Яніцька

Гарант освітньої (освітньо-професійної) програми
д.мед.н., професор, В.С. Мельник

Начальник відділу навчально-методичної роботи,
ліцензування та акредитації, PhD, доцент І.І. Кучеренко

1. **Опис навчальної дисципліни ВК 4.16 «Гуманітарне право в медицині».**

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>Денна форма навчання</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 3</td><td>Галузь знань:
І «Охорона здоров’я та соціальне забезпечення»</td><td rowspan="2">Вибіркова</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>Напрям підготовки:
Магістр</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td rowspan="4">Спеціальність:
І2 «Медицина»</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістовних модулів – 2</td><td>4-й</td><td></td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання</td><td colspan="2">Семестр:</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість кредитів/годин – 3/90</td><td>7 або 8-й</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="8">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – (у осінньому семестрі); (у весняному).
самостійної роботи студента – (у осінньому семестрі); (у весняному).</td><td rowspan="8">Освітній кваліфікаційний рівень: Магістр медицини</td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>30 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>60 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю</td></tr>
<tr><td colspan="2">диф.залік</td></tr>
</table>

2. Мета, очікувані результати навчання та критерії оцінювання результатів навчання

Міжнародне гуманітарне право – це галузь міжнародного публічного права, яка застосовується під час збройних конфліктів з метою обмеження

засобів та методів ведення воєнних дій та забезпечують захист жертв збройного конфлікту. Лікарі та медичний персонал (як військовий, так і цивільний) виконують свої професійні обов'язки як безпосередньо у зоні бойових дій, так і у закладах охорони здоров'я. Знання прав та обов'язків медичного персоналу; норм, що регулюють питання охорони здоровя під час збройних конфліктів; професійних та етичних стандартів і прав пацієнтів – є актуальним.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Гуманітарне право в медицині»:

1. Підвищення рівня обізнаності студентів медичних спеціальностей щодо міжнародного гуманітарного права

2. Вивчення цієї дисципліни дозволить студентам зрозуміти специфіку норм та положень міжнародного гуманітарного права як особливої правової системи

3. Опанування компетентностей щодо розуміння ситуацій, у яких слід застосовувати норми міжнародного гуманітарного права.

До програмних компетентностей за освітньо-професійною програмою «Медицина» другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності І2 «Медицина» формування яких забезпечуються при вивченні навчальної дисципліни «Гуманітарне право в медицині» належать (ВК 4.17: ЗК 1-3, 9, 10, 11, 14, 15; ФК 21, 25; ПРН 3, 21, 25, 27, 28):

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність спілкуватись іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК 11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК):.

ФК 21. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК 25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 21. Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН 25. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.

ПРН 27. Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів.

ПРН 28. Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки.

Матриця компетентностей

ВК 4.17.	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 10	ЗК 11	ЗК 14	ЗК 15	
	ФК 21	ФК 25						
	ПРН 21	ПРН 25	ПРН 27	ПРН 28				

Критерії оцінювання результатів навчання.

Оцінювання навчальної діяльності студентів регламентовано Положенням про «Порядок оцінювання знань студентів під час поточного та кінцевого контролю з дисципліни в НМУ імені О.О. Богомольця» (протокол засідання Вченої ради НМУ імені О.О. Богомольця № 4 від 30 листопада 2023 року) (зі змінами).

Поточний контроль передбачає 100 % опитування студентів групи на практичному занятті з обов'язковим оцінюванням всіх складових елементів заняття – тестового контролю, усного опитування, вирішення ситуаційних задач, тощо.

Поточний контроль для студентів денної форми навчання складають усі бали, які вони накопичили під час всіх аудиторних занять. За кожний етап заняття і елемент поточного контролю студент отримує традиційну оцінку «5», «4», «3», «2», із яких викладач формує середню арифметичну оцінку за заняття, яка конвертується у бали згідно з шкалою (розподілу). У випадку, якщо під час формування середньої арифметичної традиційної оцінки за заняття студент отримує традиційну оцінку «2», то дана оцінка конвертується у 0 балів.

Результати контролю рівня знань, кожної складової заняття, зокрема, тестів оцінюють згідно з даною шкалою:

59% та менше правильних відповідей – оцінка «2»;

60% -74% правильних відповідей - оцінка «3»;

75% -89 % правильних відповідей – оцінка «4»

90%-100% правильних відповідей – оцінка «5».

Оцінювання всіх складових елементів заняття здійснюється за наступними критеріями:

Оцінка за національною шкалою	**Оцінка в балах**	**Пояснення**
Відмінно	18-20	Повне знання положень міжнародного гуманітарного права, положень національного законодавства та теоретичного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Чітка, логічна відповідь на поставлене питання.
Добре	15-17	Знання положень міжнародного гуманітарного права, положень національного законодавства та теоретичного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у достатньому обсязі. Незначні помилки у відповіді, які студент виправляє при уточнюючих питаннях викладача.
Задовільно	12-14	Значні прогалини у знанні положень міжнародного гуманітарного права, положень національного законодавства та значної частини теоретичного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Наявність значних помилок у відповіді.
Незадовільно	0	Відсутність знань положень міжнародного гуманітарного права, положень національного законодавства та значної

		частини теоретичного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.

Студентам можуть бути нараховані додаткові бали за участь та отримання призових місць у всеукраїнських та інших олімпіадах з навчальних дисциплін.

Після проведення заняття викладача оголошує студентам їх середню оцінку.

3. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Всього	Лекції	Практичні заняття	СРС
1	2	3	4	5
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи міжнародного гуманітарного права				
Тема 1. Вступ до міжнародного гуманітарного права	18	0	6	12
Тема 2. Кваліфікація конфліктів та їх значення для застосування міжнародного гуманітарного права. Ведення бойових дій, згідно норм міжнародного гуманітарного права	18	0	6	12
Змістовний модуль 2. Гуманітарне право в медицині				
Тема 3. Правовий статус окремих категорій осіб у міжнародному гуманітарному праві. Медичні формування як суб’єкти та учасники збройних конфліктів.	18	0	6	12
Тема 4. Медичний персонал: правове регулювання діяльності під час збройних конфліктів та інших надзвичайних ситуацій. Цивільні лікарні, їх персонал та пацієнти, як об’єкти захисту нормами міжнародного гуманітарного права.	18	0	6	12

Тема 5. Імплементація та застосування міжнародного гуманітарного права.	18	0	6	12
Всього	90	0	30	60

4. Теми лекцій

Проведення лекційних занять не передбачено.

5. Теми семінарських занять.

Проведення семінарських занять не передбачено.

6. Теми практичних занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин /
1	Тема 1. Вступ до міжнародного гуманітарного права.	6
2	Тема 2. Кваліфікація конфліктів та їх значення для застосування міжнародного гуманітарного права. Ведення бойових дій, згідно норм міжнародного гуманітарного права.	6
3	Тема 3. Правовий статус окремих категорій осіб у міжнародному гуманітарному праві. Медичні формування як суб'єкти та учасники збройних конфліктів.	6
4	Тема 4. Медичний персонал: правове регулювання діяльності під час збройних конфліктів та інших надзвичайних ситуацій. Цивільні лікарні, їх персонал та пацієнти, як об'єкти захисту нормами міжнародного гуманітарного права.	6
5	Тема 5. Імплементація та застосування міжнародного гуманітарного права.	6
	Разом	30

7. Теми лабораторних занять.

Проведення лабораторних занять не передбачено.

8. Самостійна робота.

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин /
1	Тема 1. Вступ до міжнародного гуманітарного права.	12
2	Тема 2. Кваліфікація конфліктів та їх значення для застосування міжнародного гуманітарного права. Ведення бойових дій, згідно норм міжнародного гуманітарного права.	12
3	Тема 3. Правовий статус окремих категорій осіб у міжнародному гуманітарному праві. Медичні формування як суб'єкти та учасники збройних конфліктів.	12
4	Тема 4. Медичний персонал: правове регулювання діяльності під час збройних конфліктів та інших надзвичайних ситуацій. Цивільні лікарні, їх персонал та пацієнти, як об'єкти захисту нормами міжнародного гуманітарного права.	12
5	Тема 5. Імплементація та застосування міжнародного гуманітарного права.	12
	Разом	60

9. Індивідуальне завдання.

Індивідуальна робота передбачає виконання студентом наукової роботи, участі в науковій конференції факультету, університету чи іншого закладу вищої освіти, підготовка та публікація тез, наукової статті, реферату. Оцінюється під час поточного навчання.

Індивідуальна робота студента, може бути виконана у формі: написання наукової статті (до 50 балів), наукової доповіді (есе) (до 20 балів), тез наукової доповіді на конференції (до 10 балів), підготовки та виступу з презентацією перед групою (до 5 балів).

Проте, сума балів за поточне навчання може бути максимум може мати 200 балів (за практичні заняття та бали за індивідуальну роботу студента). У випадку, якщо сума балів за поточне навчання перевищує 200 балів, через

виконання студентом індивідуального завдання, студент все одно отримує максимум 200 балів за поточне навчання.

10. Методи навчання.

Методи навчання окремої навчальної дисципліни (предмета) – взаємодії між викладачем і студентами, під час яких відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок. Це певний спосіб цілеспрямованої реалізації процесу навчання, досягнення поставленої мети.

При вивченні дисципліни «Гуманітарне право в медицині» застосовуються наступні методи:

1) Словесні (лекції) – чіткий, системний виклад окремої наукової проблеми або теми. Мета лекції полягає в допомозі студентам оволодіти методами самостійної роботи з підручниками, посібниками, першоджерелами. Лекція – один з найважливіших чинників в організації навчальної діяльності студентів.

Основний зміст лекції становлять центральні методологічні, теоретичні і практичні проблеми. Розкривають у лекції не всі питання теми, а найважливіші, найсуттєвіші, що вимагають наукового обґрунтування.

2) Пояснювально-демонтративний – допоміжний метод при словесному методі. Засоби ілюстрації – таблиці, схеми, тощо.

3) Метод проблемного викладу навчального матеріалу передбачає створення проблемної ситуації, допомогу учням у її виділенні, прийнятті проблемного завдання та спільного його розв’язання.

Дистанційні методи навчання з використанням сучасних освітніх платформ та освітніх ресурсів (LIKAR.nmu, Zoom, Skype, Classroom тощо).

11. Методи та форми контролю, розподіл балів, які отримують студенти, оцінювання.

Форми контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми дисципліни та Положення про «Порядок оцінювання знань

студентів під час поточного та кінцевого контролю з дисципліни в НМУ імені О.О. Богомольця» (протокол засідання Вченої ради НМУ імені О.О. Богомольця № 4 від 30 листопада 2023 року) (зі змінами).

Методи контролю: усний, письмовий, тестовий.

Форми підсумкового контролю: диф.залік.

Засоби діагностики успішності навчання: індивідуальні завдання, презентації, питання для поточного контролю, тести, задачі, питання для підсумкового контролю.

Розподіл балів, які отримують студенти.

Змістовний модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальна робота	Сума
Т1-Т2	Т3 – Т5	до 50 балів	200
12-20 (за одне практичне заняття)	12-20 (за одне практичне заняття)		

Форма кінцевого контролю – Диференційований залік.

Диференційований залік – це форма кінцевого контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу дисципліни на підставі результатів поточного навчання, виконання індивідуальних і контрольних заходів. При виставленні оцінки за дисципліну враховують накопичену студентом кількість балів за поточне навчання (максимальна кількість балів 200). Зарахування дисципліни студенту проводять диференційовано відповідно до загальної кількості накопичених ним балів, яка має бути не меншою, ніж мінімально необхідна, і відповідає мінімальному значенню оцінки Е, отже, складає 111 балів.

Можливо проілюструвати у вигляді формули:

$$\text{Підсумковий бал} = \sum_{i=1}^{10} P_i + B_{\text{ір}}$$

де:

- P_i – кількість балів, отриманих за i-те практичне заняття (i = 1...10),
- $B_{\text{ір}}$ – бали за індивідуальну роботу.

Оцінювання знань з дисципліни «Гуманітарне право в медицині» проводять за відповідною шкалою:

Оцінкав балах	**Оцінка за національноюшкалою**	**Оцінка за шкалою ECTS**	
		Оцінка	**Пояснення**
170-200	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише знезначною кількістю помилок)
155-169	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня зкількома помилками)
140-154		C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
125-139	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значноюкількістю недоліків)
111-124		E	Достатньо (виконання задовольняємінімальним критеріям)
60-110	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторногоскладання)
1-59		F	Незадовільно (з обов’язковим повторнимвивченням дисципліни)

12. Політика курсу.

Політика щодо академічної доброчесності передбачає обов’язкове дотримання академічної доброчесності студентами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використання методики досліджень і джерела інформації

- повна заборона використання штучного інтелекту (ШІ) під час підсумкового контролю та вирішування задач, тестів, практичних кейсів. у разі недотримання норм та засад академічної доброчесності бали за виконання будь-яких форм та видів контролю анулюються у повному обсязі.

13. Методичне забезпечення.

Підручники, навчально–методичні посібники, методичні рекомендації для викладачів до проведення лекцій, методичні рекомендації для викладачів до проведення практичних заняття, тестові завдання та ситуаційні задачі.

14. Рекомендована література

Основна (базова)

1. Пасіка С.П. Міжнародне гуманітарне право та міжнародне співробітництво у воєнній сфері України: науково-практичний довідник. К.: Ліра-К, 2024. 256 с.

2. Міжнародне гуманітарне право: навчально-методичний посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права, професора О. В. Бігняка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022.136 с.

Додаткова (допоміжна)

1. Базов В.П. Теорія та принципи міжнародного гуманітарного права : монографія / В.П. Базов. К. : Фенікс, 2020. 512 с.

2. Ганич О.А. Міжнародне гуманітарне право як механізм захисту прав і свобод людини в Україні під час збройного конфлікту. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2026. Том 4. № 94. С. 95-100. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.4.13

3. Грушко М.В. Джерела міжнародного гуманітарного права та внутрішньодержавного права. *Підприємництво, господарство і право.* 2018. № 12. С. 55–68.

4. Грушко М.В. Становлення та специфіка міжнародноправового режиму військовополонених: монографія. Одеса : Фенікс, 2016. 284 с.

5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 р. (ДП I). *Зібрання чинних міжнародних договорів України*. 1990. № 1., стор. 25. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text

6. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року (ДП II). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text

7. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III), від 8 грудня 2005 р. (ДП III). *Офіційний вісник України*. 2010. № 55 від 30.07.2010, стор. 232, стаття 1898, код акта 52076/2010. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g74#Text

8. Жаровська І. Діяльність МКЧХ у період збройних конфліктів. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2018. № 889. С. 163-167.

9. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р. (ЖК III). *Офіційний вісник України*. 2010. № 62 від 21.08.2010, стор. 132, стаття 2179, код акта 52370/2010. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

10. Кодекс цивільного захисту України: Закон України №5403-VI від 02 жовтня 2012 року (з змінами). *Офіційний вісник України.* 2012. № 89, ст. 3589.

11. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. (ЖК IV). *Офіційний вісник України*. 2013. № 27 від 16.04.2013,

стор. 370, стаття 942, код акта 66334/2013. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

12. Конвенція про поліпшення долі поранених та хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 р. (ЖК I). *Офіційний вісник України*. 2010. № 62 від 21.08.2010, стор. 177, стаття 2180, код акта 52371/2010. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text

13. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 р. (ЖК II). *Офіційний вісник України*. 2010. № 62 від 21.08.2010, стор. 193, стаття 2181, код акта 52372/2010. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text

14. Конституція України від 28 червня 1996 року (з змінами). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

15. Кориневич, А.О. Застосування міжнародного гуманітарного права до збройного конфлікту на території України : навчальний посібник. Одеса : Фенікс, 2015. 78 с.

16. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 5 квітня 2001 року (з змінами). *Відомості Верховної Ради України.* 2001. № 25–26. Ст. 131.

17. Лисик В.М. Правовий статус Міжнародного комітету Червоного Хреста у міжнародному праві : монографія. Одеса : Фенікс, 2012. 208 с.

18. Мадзігон Н. В., Правовий статус комбатантів та цивільного населення в контексті імплементації норм міжнародного гуманітарного права в кримінальне законодавство України. Часопис Хмельницького університету управління та права -Університетські наукові записки. 2018. № 67-68. С. 230-242.

19. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право: загальний курс. МКЧХ, 2021. URL: https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2021/05/Nils-Melzer-Comprehensive-introduction-to-IHL-UKR.pdf

20. Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста. за ред. Т.Р. Короткого. Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс. 2017. 145с.

21. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України №2810-XII від 19 листопада 1992 року (з змінами). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №4 від 26.01.1993. стаття 19.

22. Пилипенко В. Застосування норм міжнародного гуманітарного права до збройних конфліктів міжнародного й неміжнародного характеру контексті воєнних злочинів. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 3 С. 317-323.

23. Про гуманітарну допомогу: Закон України №1192-XIV від 22 жовтня 1999 року (з змінами). Офіційний вісник України. 1999. №45 від 26.11.99. ст. 2224

24. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України: Наказ Міністерства оборони України від 23 березня 2017 року № 164. (з змінами). Офіційний вісник України. 2017. №61 від 04.08.2017, ст. 1886.

25. Репецький В., Малига В. Правовий статус медичного та духовного персоналу під час збройних конфліктів. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2015. Випуск 37. Частина 2. С. 3-16.

26. Салієнко О.О. Співвідношення прав людини та міжнародного гуманітарного права. Альманах міжнародного права. 2020. Випуск 23. С. 178-185.

27. Сенаторова О.В. Права людини і збройні конфлікти : навч. пос. Київ : Видавництво «ФОП Голембовська О.О.», 2018. 208 с.

28. Сірант М. Міжнародний кримінальний суд як головний орган з протидії агресії. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2018. № 889. С. 192-197.

29. Шульга В. О. Порушення прав людини та міжнародне гуманітарне право. Прикарпатський юридичний вісник. 2024. Вип. 5 (58). С. 113-118. https://doi.org/10.32782/pyuv.v5.2024.20

Електронні ресурси

1. http://zakon2.rada.gov.ua – база «Законодавство України» (офіційний веб–портал Верховної ради України)
2. http://reyestr.court.gov.ua/ – Єдиний державний реєстр судових рішень
3. http://www.ccu.gov.ua/uk/index – офіційний веб–сайт Конституційного суду України
4. http://hudoc.echr.coe.int – офіційна база даних з рішеннями Європейського суду з прав людини
5. http://www.scourt.gov.ua/ – офіційний веб–сайт Верховного Суду України
6. http://www.prezident.gov.ua./Офіційна веб–сторінка Президента України
7. http://www.rada.gov.ua.Офіційна веб–сторінка Верховної Ради України
8. http://www.kmu.gov.uaОфіційна веб–сторінка Кабінету Міністрів України
9. http://www.minjust.gov.ua/Офіційна веб–сторінка Міністерства юстиції України
10. http://www.moz.gov.ua – офіційний сайт Міністерства охорони здоров’я
11. http://www.who.int – офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров’я.
12. https://www.icrc.org/ihl-nat - База даних щодо національної імплементації міжнародного гуманітарного права
13. https://www.icrc.org/casebook/ - Збірник прецедентів, що стосуються міжнародного гуманітарного права (онлайн-база даних)

14. http://www.redcross.int - Сайт Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця

15. http://www.icc.int - Сайт Міжнародного кримінального суду